

SEURA- JA HARRASTUSELÄINTEN HYVINVOINNIN NEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

17.10.2020

Asia: MMM:n lausuntopyyntö EU:n vieraslajien vieraslajiuhan kansallisen arvion valmistelua varten

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja haluaa lausua seuraavaa:

Vieraslajilistalle kuuluvan eläimen lopettamiselle ei löydy eettisesti hyväksyttävää syytä, mikäli lopettaminen tapahtuu ainoastaan siksi, että omistaja joutuu luopumaan eläimestä. Neuvottelukunta pitää tarpeettomana ja eettisesti kestävämmänä vaatimusta lopettaa terve eläin, jos sen voisi sijoittaa uuteen kotiin. Sen sijaan eläimen uudelleensijoittamista puoltavat monet näkökohdat.

EU:n haitallisista vieraslajeista seura- ja harrastuseläiminä Suomessa pidetään tai on pidetty käsityksemme mukaan seuraavia lajeja: aurinkoahven, punarapu, marmorirapu, punakorvakilpikonna, nutria ja siperianmaaorava. Seuraavassa on käsitelty näitä lajeja lyhyesti yksittäin. Lajikohtaisten perustelujen jälkeen lausumme yleisesti terveiden, hyväkuntoisten eläinten lopettamisesta eettisestä näkökulmasta.

Aurinkoahven

Aurinkoahventa ei tietojemme mukaan ole akvaarioharrastuksessa lainkaan, eikä sitä ei ole myyty lemmikkieläinkauppojen kautta. Lajia on kuitenkin löytynyt joistakin Lounais-Suomen lammista ja järvistä. Oletamme, että lajia on aikanaan tuotu Ruotsista lammikkokalaksi, mistä laji on levinnyt luontoon.

Aurinkoahven elää luonnossa tavallisesti 5-6 vuotta, mutta on vankeudessa saavuttanut yli 10 vuoden iän. Akvaariokalojen osalla riski, että kala kasvaa liian suureksi akvaarioonsa johtaa toisinaan kalojen eteenpäin luovuttamisiin. Sen sijaan lammikkokaloilla tämä syy ei useinkaan ole validi. Aurinkoahven ei myöskään ole erityisen suurikokoinen lammikkokalaksi.

Kalojen uudelleensijoittaminen on yleensä helppoa ja turvallista, jos uudessa asuinpaikassa on samankaltaiset olot kuin aiemmassa (veden laatu, akvaarion tilavuus ja sisustus). Kalat eivät tiedosta hoitajaansa niin läheisesti kuin esim. nisäkkäät ja linnut, joten siirto uudelle hoitajalle ei yleensä aiheuta tässä mielessä stressiä tai muita hyvinvointiin liittyviä ongelmia.

Uudelleensijoittamisen kieltäminen tai vaikeus lisää kokemusten perusteella kalojen vapauttamista luontoon, koska monet eivät halua tai pysty lopettamaan eläintä asianmukaisesti. Tällöin luontoon vapauttaminen vaikuttaa omistajalle helpoimmalta ja kalayksilölle parhaalta vaihtoehdolta.

Kalojen eutanasiaan käy helposti saatavilla oleva neilikkaöljy, ja annostus löytyy vaivatta internetistä. Menetelmä lienee jo yleisesti akvaarioharrastajien ja eläinlääkärien tiedossa. Kuolema olisi silti suositeltavaa varmistaa niskamurrolla.

Punarapu ja marmorirapu

Punarapua myytiin ennen vieraslajiasetusta eläinkaupoissa satunnaisesti. Marmorirapu oli kohtalaisen yleisesti myynnissä. Vieraslajiasetuksen voimaantulon jälkeen rapujen myynti loppui nopeasti alan kaupoista, ja nyt ne lienevät hävinneet harrastajilta tyystin. Laji.fi -sivusto ei tunne kummastakaan lajista havaintoja Suomen luonnosta.

Ravut elävät luonnossa tavallisesti 2-3 vuotta, enimmillään 6 vuotta, akvaariossa muutaman vuoden. Marmorirapu on partenogeneettinen eli neitseellisesti lisääntyvä laji. Naaraat lisääntyvät ilman koirasta, eikä lajin koiraita tunneta edes akvaarioharrastuksessa. Partenogeneesistä johtuen rapujen

lisääntymisen estäminen on käytännössä mahdotonta: yksikin yksilö alkaa sukukypsyyden saavutettuaan tuottaa itsestään klooneja. Näin ollen vaikka perinteisesti ajateltu yksilö ei elä kuin muutaman vuoden, geneettisesti ajatellen marmorirapu elää klooniensa kautta ikuisesti, ellei jokin tapa yksilöitä ennen sukukypsyyttä.

Rapujen siirtäminen on yleensä helppoa ja turvallista, jos uudessa asuinpaikassa olot ovat samankaltaiset kuin aiemmassa (veden laatu, akvaarion tilavuus ja sisustus). Ravut eivät tiedosta hoitajaansa niin läheisesti kuin esim. nisäkkäät ja linnut, joten siirto uudelle hoitajalle ei yleensä aiheuta tässä mielessä stressiä tai muita hyvinvointiin liittyviä ongelmia.

Koska marmorirapu lisääntyy hyvin voimakkaasti, niitä tulee omistajalleen nopeasti suuria määriä, joista on käytännön syistä usein pakko päästä tavalla tai toisella eroon. Mikäli rapuja ei saa luovuttaa uudelle omistajalle eikä niitä pysty lopettamaan asiallisesti, jäljelle jäävät ainoastaan huonot vaihtoehdot: epäasiallinen lopettaminen tai luontoon päästäminen.

Punaravun ja marmoriravun eutanasia on osin ongelmallista: lain mukaan syötäväksi tarkoitetut ravut saa keittää elävältä, mutta tutkimustulokset keittotavan sopivuudesta rapujen tappamiseen ovat ristiriitaisia. Kun yksittäinen punarapu siirretään viileästä kiehuvaan veteen, sen sydämen syke lakkaa 10 sekunnissa. Toisaalta nuorien hummerien (n. 23 g) hermopunosten toiminta, "aivosähkökäyrä", vaimeni vastaavassa kokeessa vasta noin 46 sekunnin kuluttua. Rapujen eutanasiaan käy myös kaloilla käytetty neilikkaöljy: tunnin altistus neilikkaöljyvedessä tappaa ravun. Lyhyempi aika aiheuttaa kirurgisen anestesian, joten se voidaan tarvittaessa yhdistää esimerkiksi elävältä keittämiseen. Kalojen ja rapujen lopetuksessa neilikkaöljy on tällä hetkellä tutkituista vaihtoehdoista paras eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Punakorvakilpikonna

Suomen herpetologisen yhdistyksen harrastajakyselyssä 2019 punakorvakilpikonnat ilmoitti omistavansa 19 harrastajaa. Luku on kuitenkin selvästi alle todellisen. Facebookin Punakorvakilpikonnat & Keltakorvakilpikonnat -ryhmässä on tällä hetkellä noin 470 jäsentä (punakorva- ja keltakorvakilpikonna ovat saman lajin kaksi alalajia). Eläinten todellisen määrän arviointi on mahdotonta.

Suomen luonnossa punakorvakilpikonnaa havaitaan muutamia vuosittain, ja vapaaehtoiset pyrkivät niitä sieltä poistamaan löydettyäessä. Lajin on todettu myös pystyvän talvehtimaan luonnossamme. Lisääntymistä ei kuitenkaan luonnossa ole havaittu Suomen pohjoisen sijainnin ansiosta.

SEY:n jäsenyhdistyksilleen tekemään kyselyyn pohjautuen voi arvioida, että kotia vaihtavia punakorvakilpikonnaa on Suomessa noin satakunta vuodessa. Lisäksi muutamia kymmeniä joudutaan vuosittain lopettamaan sopivan kodin puuttumisen vuoksi. Eläinsuojelussa punakorva-asiakkaita on varsin vähän verrattuna parinkymmenen vuoden takaisin huippuvuosiin, ja määrä vähenee edelleen.

Punakorvakilpikonnat ovat varsin pitkäikäisiä: asianmukaisella hoidolla ne elävät jopa yli 50 vuotta. Lajin asianmukainen hoito vaatii melko paljon tilaa, satoja litroja vettä ja tehokasta suodatus- ja valaistustekniikkaa. Nämä vaatimukset täyttävän uuden kodin löytäminen ei aina ole yksinkertaista, mikä vaikeuttaa sopivien uusien kotien löytämistä. Näin ollen eläimet viettävät usein keskimääräistä pidemmän ajan eläinsuojeluyhdistysten tiloissa ennen pysyvän kodin löytymistä. Kilpikonna ei kuitenkaan tiedosta hoitajaansa nisäkkäiden tavoin, joten kunhan olosuhteet ovat kunnossa, kodinvaihto ei aiheuta eläimelle hyvinvointiin liittyviä ongelmia.

Kilpikonnat ovat vuosien kuluessa yleistyneet lemmikkeinä, joten punakorvakilpikonnat eutanasiaan käytettävien lääkkeiden annokset ja annostelutavat ovat eläinlääkäreiden helposti selvitettävissä, elleivät he niitä jo valmiiksi tiedä.

Nutria

Aikaisemmin nutrian kasvatusta on kokeiltu Suomessa turkiseläimenä ja lihantuotannossa. Yksittäisiä yksilöitä lienee pidetty myös lemmikkinä, minkä lisäksi karanneita tai vapaaksi päästettyjä nutrioita on tavattu luonnossa lähinnä viime vuosituhannen puolella. Tällä hetkellä on hyvin epätodennäköistä, että Suomessa olisi nutrioita lemmikkinä tai luonnossa.

Nutria on tehokas lisääntyjä ja siksi luontoon päästessään voisi helposti lisääntyä ja levittäytyä. Nutria ei selviä Suomessa talvesta, mutta jatkuessaan ilmastonmuutos voi mahdollistaa nutrian selviytymisen myös Suomen talvessa.

Neuvottelukunta ei lausu nutriasta enempää, koska on hyvin epätodennäköistä, että Suomessa enää nykyään olisi nutrioita.

Siperianmaaorava

Orava- tai maaoravaharrastajilla ei Suomessa ole omaa yhdistystä tai muuta virallista yhteisöä. Facebookissa on kuitenkin alan harrastajien oma ryhmä, josta saatujen tietojen mukaan yksilöitä olisi lemmikkeinä nykyään muutamia kymmeniä. Satunnaisesti ne ovat vielä viime aikoinakin vaihtaneet kotia alkuperäisen omistajan muuttuneen elämäntilanteen vuoksi. Laji.fi -sivusto ei tunne lajista havaintoja Suomen luonnosta.

Siperianmaaorava elää lemmikkinä 6-10-vuotiaaksi, luonnossa huomattavasti lyhyemmän aikaa. Uuteen kotiin muuttaessaan siperianmaaoravat stressaavat stressaantuvat aluksi paikanvaihdoksesta, mutta rauhoittuvat nopeasti, kun olosuhteet ovat kunnossa. Ne eivät ikävöi ihmistä tai vanhaa paikkaa.

Nisäkkäiden eutanasia on ongelmatonta peruseläinlääkintää, johon ei liity erityisiä käytännön ongelmia. Esimerkiksi siperianmaaoravan eutanasia tuhkauksineen maksaa omistajalle 100-130 € ja punakorvakilpikonnin 100-200 €.

Eläimen lopettamisen eettisistä näkökulmista

Oikeusnäkökulma

Jos lähdetään siitä, että eläimet ovat itsessään arvokkaita olentoja, joilla on oikeus elämään, on yksiselitteisesti väärin lopettaa ne, jos olisi mahdollista luovuttaa ne uuden omistajan hoitoon. Lopettaminen olisi oikeutettua ainoastaan siinä tapauksessa, että se olisi eläimen edun mukaista, esimerkiksi jos eläimelle ei pystyttäisi järjestämään riittävän hyviä pito-oloja, tai jos eläin kärsisi sairauden tms. syyn takia.

Seurauseettinen näkökulma

Utilitaristisesta hyötynäkökulmasta katsoen eläimillä on intressi elää ja voida hyvin, ja näitä intressejä voi loukata ainoastaan painavista syistä. Tällaista painavaa syytä ei tässä tapauksessa ole. Se, että eläimen annettaisiin jatkaa elämäänsä lemmikkinä uuden henkilön omistuksessa, ei aiheuta vakavaa vaaraa ihmiselle tai luonnolle.

Eläimen määrääminen lopetettavaksi sen sijaan, että se saisi siirtyä uudelle omistajalle saattaa lisätä riskiä siitä, että eläin päästetään vapaaksi luontoon. Tästä aiheutuu todennäköisesti kärsimystä eläimelle. Lisäksi on otettava huomioon eläimen luontoon pääsemisestä mahdollisesti aiheutuvat haitat.

Jos tarkastellaan asiaa seurauseetiikan näkökulmasta, eläimeen kohdistuvan haitan lisäksi on otettava huomioon eläimen omistajalle ja tämän läheisille aiheutuva kärsimys. Esimerkiksi sairaalle omistajalle ja tämän läheisille voi aiheutua suurta kärsimystä tietoisuudesta, että lemmikki pitää lopettaa sen omistajan kuollessa tai ollessa kykenemätön huolehtimaan eläimestä. Tällaisen ylimääräisen kärsimyksen aiheuttaminen ihmisille, jotka ovat muutoinkin vaikeassa elämäntilanteessa, ei ole hyväksyttävää.

Kunnioitavasti

Mika Leppinen
puheenjohtaja
Seura- ja harrastuseläinten
hyvinvoinnin neuvottelukunta

Joonas Gustafsson
varapuheenjohtaja
Seura- ja harrastuseläinten
hyvinvoinnin neuvottelukunta